

Espais naturals: de protegits a protectors

Xavi Abril

Parc Natural del Delta de l'Ebre

El primer Parc Nacional que se va crear al món va ser Yellowstone, als Estats Units d'Amèrica, el 1872. No obstant, cal comentar que la vall de Yosemite va ser declarada reserva estatal per l'estat de Califòrnia el 1864 (tot i que més tard, el 1890, passaria a ser també un parc nacional).

El primer "director" que se va encarregar la gestió a Yosemite va ser Frederick Law Olmsted, famós per haver estat el creador del Central Park de Nova York. Olmsted està vinculat en els mateixos anys de mitjans de segle XIX a dos projectes units per la paraula "parc": el de l'espai natural protegit i el parc com a espai verd urbà. I això és així perquè aquest dos tipus de parcs responien a un conjunt de preocupacions d'aquell temps. El segle XIX, al món occidental, viu el triomf de la industrialització i el naixement de les grans àrees urbanes, on es concentraven creixents masses de població.

Per una banda, preocupava la salut física de les persones, amenaçada per plagues modernes com la tuber-

culosi o la malnutrició, i també la salut espiritual.

Per l'altra, preocupava preservar alguns fragments de natura, especialment els més salvatges i bells, perquè els éssers humans poguessin retrobar aquest contacte perdut amb l'entorn silvestre.

Per aquest motiu, les primeres propostes de parcs nacionals van estar lligades al gaudi recreatiu (no ens enganyem, per a les elits de l'època). Mentrestant, era urgent també que la població urbana disposés, en les mateixes ciutats, de grans parcs públics que compensessin l'ambient malsà de les fàbriques. L'exemple de Central Park va ser seguit en les dècades següents per altres grans i mitjanes ciutats d'arreu del món.

Fins avui en dia, la majoria d'espais protegits s'han creat, paradoxalment, per a "protegir-los" de les persones, de la transformació i canvis d'usos del sòl que hem realitzat a la natura (sense anar més lluny, la creació del Parc Natural del delta de l'Ebre, a inicis dècada dels '80, és deguda a un fet traumàtic, el desse-

cament de la bassa de l'Estrella al Canal Vell).

Segle i mig després de Yellowstone, els patrons tenen algunes característiques similars. Ara, una pandèmia ha evidenciat la profunda connexió entre l'estat de conservació del medi ambient i la nostra salut. Totes les malalties emergents els darrers decennis provenen de la combinació entre la intrusió humana en ambients naturals i la degradació

"La majoria d'espais protegits s'han creat, paradoxalment, per a "protegir-los" de les persones, de la transformació i canvis d'usos del sòl que hem realitzat a la natura"

dels ecosistemes associats a canvis demogràfics i econòmics.

Potser ens cal canviar els conceptes. D'espais protegits (de qui? de què?) a protectors de les persones i el seu benestar. La natura ens pro-

porciona bens directes produïts pels ecosistemes, com ara aliments, aigua dolça, fusta, fibres vegetals, sals, medicines, energies renovables, etc. I ens dona suport a les nostres vides, ens ajuda a sentir-nos millor, té efectes positius en les nostres habilitats socials, ens ofereix espais saludables on poder gaudir del nostre temps lliure, practicar esport, descansar, fotografiar, curar-nos, gaudir en silenci i ens ajuda a ser ciutadans responsables amb el medi ambient.

Recordar que el món funciona com un sol organisme, on totes les espècies estan connectades, i natros en som una més. La nostra vida depèn del medi que ens envolta i dels altres éssers vius. Invertir i conservar la Natura és la nostra millor polissa d'assegurança per garantir els serveis de suport a la vida que els ecosistemes ofereixen a les persones, i que fan la vida possible i digna de ser viscuda.

Postdata:

Al moment de tancar l'article, s'ha evidenciat l'alta freqüentació als espais naturals, no només a les Terres

de l'Ebre sinó arreu de Catalunya. Setmana Santa sempre ha estat un període d'alta afluència en pocs dies i arreu. Indubtablement, en determinats punts caldrà plantejar nous usos, creació de pàrquings dissuasoris, ampliar la xarxa de carrils bici, establir capacitats d'acollida, o inclús pagament per accedir als espais naturals (això mereix una altra columna). Des del punt de vista del Parc, el més preocupant és la conducta dels usuaris i l'ús que fan de l'espai. A grans trets, la pernoctació il·legal en zones de Parc, la circulació motoritzada fora pista, l'accés a zones restringides, els gossos solts i perseguir o espantar les aus són els principals problemes que hem patit i que caldrà resoldre imminentment.